

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

§. II. Tertium, licita erit omnis laxitas. Quartum, idem erit probabile, ac
prudens, & petitur principium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

§. II.

Tertium, licita erit omnis laxitas. Quartum, idem erit probabile, ac prudens, & petitur principium.

SUMMARIUM.

Opinio, nec quia faveat legi, est probabilis, nec quia libertati, est improbabilis, n. 75.

Ostendo ex damnatis plures faventes legi esse improbabilis, ibid.

Tales sunt plures Bajj, ibid.

Non omnis Infidelium actus est peccatum, ibid.

Judicium de falsitate non tollit opinionis probabilitatem, n. 76.

Sequens minus probabilem, non putat eam falsam, sed veram, ibid.

Solvorationem P. Thyrsi, n. 74. ad 82.

Ejus definitio opinionis probabilis, n. 78.

Uult, Antiquos sumpsisse probabile pro probabili, n. 79.

At, quod si per probabile veniat verosimile, possit utraque opinio simul esse eidem intellectui probabilis, non vero, si pro approbabili, tunc enim sola verosimilior est probabilis, ibid.

Rejicio, n. 80.

*Est contra Logicam tollere, aut addere definitio-
ni id, de quo postea disputandum, ibid.*

Ostendo, Antiquos non sumpsisse probabile pro probabili, n. 81.

Non dico, omne probabile, sed omne certo probabile practice esse prudens, n. 83.

Non definitio probabile per motivum grave, sed explicui, quid hoc sit, n. 85.

Argumentum a Celladei solvendum, ibid.

Unde sumatur gravitas motivi, n. 87.

Genus explicari potest per speciem, si hac sit aliunde notior, ibid.

Inter IT. aliqui sunt respectu omnium notorie periti. Qui? n. 88.

Quilibet quantumcumque doctus illis stare potest, ibid.

Alij sunt in rebus obvijs notorie periti, & his stare in rebus obvijs possunt idiote, ibid.

Vir gravis non explicatur per motivum grave, sed per peritiam aliunde notam, n. 90.

Descensus, & ascensus adductus a Celladei probat, nullam dari, nec levem, nec gravem materiam, n. 91.

Certum est dari DD. notorie gravissimos, n. 92.

Omnis alicujus fama Casuista potest regulariter Doctorem, & rationem gravem a levi discernere, n. 93.

Multis casuum Collectores in ordine ad quod præstant, sunt graves, ibid.

Independenter à motivo scitur, qui vir sit prudens, n. 94.

Ratio Palanci ex Arist. quod probabilia sunt, que videntur omnibus, vel plerisque, vel sa-

Tom. I.

*pienibus, est contra eundem, num. 95.
Probabilitas non tollit probabilitatem, n. 96.*

Tertium est ex P. Thyrsi, qui postquam N. antiquorum Probabilistarum definitionem attulit, Opinio probabilis est, quæ non habet certitudinem, nititur tamen non vulgari authoritati, nec rationi modici momenti, nec habet contra se convincens, ita arguit *dis. 1. n. 12.* quia ex eâ sequitur laxitas morum, nam si homo, faciendo sibi nomen cupidus, edat aliquam opinionem faventem libertati contra legem, cui pauci alij subscribant, erit probabilis, & quilibet eam licet sequi poterit. Secundo, quia poterit quis licet sequi opinionem contra legem, et si judicet fallam, potest enim eam judicare falsam, et si gravi fundamento nitatur, & videat nihil habere contra se certum, tunc autem erit probabilis.

Sed contra 1. quia, ut evidenter alibi N. ostendam, opinio, nec ex eo, quia faveat legi, est probabilis, nec ex eo, quia faveat libertati, est improbabilis; plurimæ enim faventes legi sunt improbabilis, & plures faventes libertati sunt probabiles: ergo ex eo quod opinio faveat libertati, aut commodo, incongruè vocatur laxa, & negatur esse probabilis. Sanè pleræque damnatæ Bajj, damnatæ Baïus, sunt, quia nimium favebant legi, tales sunt, non est possibilis amor naturalis Dei; contra quam P. Ripal. *rom. 3. d. 8. sect. 13.* & Godoy *1. 2. d. 42.* talis, Deus præcipit impossibilia, contra quam P. Ripal. *l. c. d. 23. a sect. 13.* talis, Infidelium opera sunt necessariò peccata, contra quam opinionem satis reclamaverat prius S. Bonav. in *2. dist. 41. dub. 2.* S. Bonav. dicens, quod quando dicitur, *omne quod non est ex fide, est peccatum*, ut D. Paul. ad Rom. *S. Paul. 14.* quod exponens D. August. ait, *Omnis Infidelium vita peccatum est*, sensus sit, ait S. Bonav. quod omnis Infidelium vita non sit sine peccato, & quod quamdiu in Infidelitate persistunt, per nullam actionem, quam agunt; liberantur à culpâ. Hæc acutè S. Bonav. rectè innuens, Infideles non liberari à culpâ, dum in suo statu vivunt, per ullam actionem, non autem, quod per omnem actionem peccent. Immo, quia hoc alibi prolixâ inductione ostendam, rogo ut lector percurrat damnatas noviter ab Alexandro VIII. & videbit pleræque fuisse nimium rigidas. Contra 2. quia DD. qui definierunt opinionem probabilem per rationem non modici momenti, intelligunt rationem gravem, & magni ponderis; ex hoc autem, quod ad illam sequatur amplificatio libertatis, & commodi, nil inde, ut amittat probabilitatem,

K iij

tem,

tem, dummodo hoc fiat ex gravi ratione. N. Contra 3. quia cum P. Thyrsus doceat, licitum esse sequi opinionem minus tutam, seu contra legem, dummodo notorie probabilior, dicam ego, hanc non esse probabilem, quia favet libertati, & commodo, eodem modo, quo negat, esse probabilem opinionem gravis momenti faventem libertati contra legem. Contra 4. quia in secundâ parte confundit similitudinem probabilitatis, quæ non repugnat, cum probabilitate similitudinis, quæ repugnat: nullus enim, quomodocumque opinio probabilis determinatur, potest sequi opinionem, quam directè judicat falsam, nisi saltem assumat iudicium certum reflexum de ejus probabilitate; immò omnis, qui sequitur aliquam opinionem probabilem, putat eam directè veram. Rursum, confundit veritatem cum probabilitate, possum enim judicare, opinionem A esse falsam, & adhuc esse probabilem, vel probabilior, nam plura falsa sunt probabiliora veris: ergo iudicium de falsitate non tollit probabilitatem.

N. Dices ex eodem n. 14. non posse censerisolidam, & firmam rationem ab eo, qui judicat opinionem esse falsam. Sed contra: quia evidenter constat oppositum inductione omnium DD. qui rejiciunt aliorum opiniones, ut falsas, & simul affirmant habere pro se rationes solidas; & hoc ipsum præstat P. Thyrsus, qui sæpe laudat doctrinam, & pietatem Probabilistarum, & Tutoristarum, licet utrorumque sententiam putet falsam; si igitur opinio asserta à P. Thyrsio falsa, potest habere solidam auctoritatem, cur non solidam rationem? cum omnis solida auctoritas fundetur in solida ratione: ergo iudicium de falsitate non destruit probabilitatem. Addo, quòd de cætero omnis impugnans alienam sententiam, ut falsam, posset semper, ut improbabilem, seu nullâ solidâ ratione munitam, immò ut certò falsam, damnare, nam quæ caret omni probabilitate, & habet contra se maiorem probabilitatem, quæ juxta P. Thyrsium ex P. Suarez lib. 8. de Leg. cap. 13. est quedam certitudo moralis, si ex ceteris probabilitatis certus sit, est certò falsa; hoc autem est contra modestam Theologorum indolem.

N. Instas ex P. Thyrsio disp. 1. §. 6. n. 27. melius opinionem probabilem de honestate actus ita definiri: Est, quam aliqui viri probi, & sapientes, post accuratum studium, & diligens examen rationum pro una, & alterâ parte, citra passionem, & culpam judicant, eum actum esse honestum, aut saltem licitum, ob fundamenta, quæ illis visa sunt gra-

via, magna, ac digna impetrare assensum ab homine perito, & prudenti, id est, ob fundamenta, quæ infra infallibilitatem, & evidentiam, visa sunt urgentiora fundamentis partis contrariæ; nullus enim vir prudens, probus, & doctus, judicare potest rem esse licitam, quin pro hac parte inveniat maius fundamentum, quàm pro contrariâ. Hæc ad verbum. Dein n. 40. ait: Opinio probabilis est, quæ concipitur ob rationem, aut rationes præferentes veritatis apparentiam, ut ob illas vir prudens, sine ullâ præcipitatione, & passione, judicet rem esse veram, licet agnoscat non repugnare, quòd sit falsa, quia medium assentiendi non est demonstrativum; & ideo peccat definitio P. Esparzæ 1. 2. qu. 23. quod non addat, quòd motivum debet apparere grave opinanti citra passionem, & culpam, post debitam veritatis inquisitionem: Hæretico enim motivum apparet magnum, sed ex superbiâ, & cæcitate voluntaria, ob negligentiam culpabilem inquirendi veritatem; quæ incommoda, ait, cavisse P. Terillum, dum dixit, cui motivo homo irreprehensibiliter assensum præbet. Demum idem P. Thyrsus n. 36. & 37. citat Card. Lauream, & alios cum Cottonio contr. 5. cap. 5. qu. 5. & ait: Omnes antiqui, tam Philosophi, quam Theologi, probabile pro eo, quod nunc probabilis dicitur, frequentius usurpabant. Ex quo inferit, quòd probabile sumi potest pro verosimili, & pro approbabili: in primo sensu, una pars contradictionis potest esse verosimilior alterâ, & utraque respectu ejusdem intellectus potest esse verosimilis; non in secundo, quia sola mihi verosimilior, cum sola sit digna assensu, sola est à me approbabilis per prudentem assensum. Hæc P. Thyrsus.

Sed contra 1. quia omnia, quæ applicat N. opinioni probabili, applicari possunt probabilissimæ, immò moraliter certæ. Contra 2. quia repugnat omni bonæ Logicæ addere definitioni alicujus rei, vel demere illud ipsum, quod suppositâ definitione contravertendum est; qui enim res ita definit, quæstiones fugit, & timet; ita mala esset Dei definitio in hæc verba, Est ens à se includens omnem perfectionem, & excludens omnem distinctionem ex naturâ rei Scotisticam inter attributa, & essentiam; & omnem distinctionem virtutalem intrinsicam inter prædicata communia, & ipsas relationes; mala, inquam, esset hæc definitio, quia non relinquit locum quæstioni, an detur inter attributa communia, & essentiam distinctio ex naturâ rei, ut omnes Scotistæ affirmant, & omnes alij negant; & quia tollit quæstionem, an inter attributa, & relationes Dei, detur

detur aliqua distinctio virtualis intrinseca, ut ferè omnes affirmant, nè de eodem secun- dum idem dicantur contradictoria; an non, sed sola detur identitas mixta distinctione reali Personarum, ut expressè docuit P. Nicolaus Martinez, Primarius in Rom. Collegio Theologiæ Professor, & Præceptor meus, quem Romæ Purpuræ, tamquam Theologum omni plausu maiorem, veneratæ sunt: ergo dum P. Thyrs. definit opinionem probabilem, quæ est digna assensu, ob fundamenta infra infallibilitatem, & evidentiam, visa *urgentiora* fundamentis opinionis oppositæ, non benè eam definit; per hoc enim tollitur celebris controversia, non tantum Philosophica, an intellectus possit physice assentiri minùs probabili, sed Theologica, an licitè, & prudenter possit. Contra 3. quia nisi DD. in definitione rei conveniant, nulla de rei passionibus potest esse quæstio: ergo, ut locum habere possit quæstio de licito usu opinionis minùs, certò tamen probabilis, non debet definiri opinio probabilis, quæ nititur fundamento *urgentiori*, nam confunditur cum probabiliori, scilicet fundamento *urgenti*. Contra 4. Tantum abest, ut omnes Antiqui Philosophi, & Theologi sumptierint *probabile pro eo, quod nunc dicitur probabilis*, quin oppositum est certum, nam S. Thom. & alij DD. ut alibi dicam, dum propriam vocant probabiliorē, oppositam vocant probabilem; & non potest sine injuriâ dici, Antiquos TT. & Philosophos fuisse Latini idionatis adeo ignaros, ut quid inter positivum, & comparativum interfit, nescierint, præsertim, cum in re Theologica formalitè loqui teneantur, & non usurpare voces, nisi in sensu rigorofo, maxime in re morali, & quoties quæstio ex professo tractatur, & tota est inter positivum, & comparativum. Quare dico, & dicam, quod si utraque pars est verisimilis ex fundamento gravi, utraque est seorsim approbabilis. Contra 5. Sicut Probabilioristæ possent meritò nos carpere, si definiremus opinionem probabilem, quod est assensus nixus motivo gravi, ita ut vir prudens illi, etsi minus gravi, licitè nitatur; hæc enim non est definitio opinionis probabilis, sed minùs probabilis, & in eâ definitione asseritur, quod controverti debet, an licitè ei nitatur; ita nec audiendus est, qui definit opinionem probabilem, Est assensus nixus motivo urgentiori, ita ut non liceat assentiri minùs urgenti; hæc enim definitio est opinionis probabilioris, & tollit quæstionem, an liceat usus opinionis minùs tutæ, minùs probabilis.

Quartum est, si opinio probabilis est, quæ

movere potest intellectum ad prudentem assensum, sequitur, idem esse judicium probabile, ac prudens, idemque probabilitatem, ac prudentiam; hoc est falsum; nam Judex probabiliter judicat, Petrum esse reum, nec tamen potest eum prudenter damnare. Ita Jacobus à S. Domin. Sed contra eundem stat P. Card. tom. 3. d. 56. n. 173. quia illegitima est arguendi forma, Judex probabiliter judicat Petrum esse reum, nec tamen potest eum prudenter damnare: ergo probabiliter, & prudenter, non sunt idem; hoc enim modo arguam etiam ego: Paulus habet in vagina ensem, nec tamen potest gladium de vagina educere: ergo ensis, & gladius non sunt synonyma. Ut bona sit, debet ita fieri: Judex censet probabiliter, Petrum esse reum, & tamen non censet prudenter: ergo probabiliter, & prudenter non sunt synonyma. Dico ergo, illud idem judicium Judicis, quod est probabile, illud idem esse prudens, & illud idem, quod non est probabile, non esse prudens, & e contra. Duo sunt in Judice judicia, primum est de reatu Petri, quod suppono probabile, & hoc idem est prudens; secundum est de damnatione Petri probabiliter rei, hoc autem non est probabile, adeoque nec est prudens; arguens autem confundit primum cum secundo, & ideo nihil concludit. Addo, nos non dicere, quod probabile, quomodocumque sumatur, idem sit, ac prudens, ut benè P. Card. tom. 1. d. 15. n. 247. & P. Card. 186. nam prudentia, cum sit virtus circa agenda, sæpe non reperitur in judicio merè speculativo: sed hoc judicium Judicis, *Pe- trus est reus*, est merè speculativum, quia non dicitur aliquid agendū: ergo non est prudens: quod ergo dicimus est, *omne judicium practice probabile*, seu dictans, quid liceat, esse prudens. Hinc infero 1. *practice probabile*, *prudens, licitum*, esse synonyma, nisi quod licitum, & prudens extenditur etiam ad certa. Infero 2. *practice probabile*, ac verosimile ex fundamento absolute, & respectivè gravi, esse etiam idem, non autem ac verosimile quomodocumque, ut malè supponunt de nobis Adversarij; nam opinio temeraria aliquam habet verosimilitudinem, nititur enim levi fundamento, nec tamen est opinio probabilis, seu gravis: quapropter non omnis verosimilitudo satis est ad opinionem gravem, sed quæ oritur à fundamento gravi, & ideo Adversarij ab ipso exordio decipiuntur; impugnant enim opinionem probabilem in diverso sensu ab eo, quem nos ei tribuimus.

Dices ex P. Elizal. lib. 2. qu. 1. per totam pag. N. mibi 69. insufficienter definiri opinionem 84. probabilem per fundamentum grave, primò, P. Eliza- quia

quia cum gravitas dicatur respectivè ad intellectum, & quod unus intellectus judicat grave, alter judicet leve, consequenter opinio probabilis per motivum grave definita, obicuriusimè dēnitur. II. quia ignotum nobis est, qui sint viri verè graves, & docti: ergo dum motivum grave definitur per ordinem ad intellectum doctorum, & gravium virorum, nil explicatur, explicatur enim ignotum per aequè ignotum. III. quia eò ipso probabilitas intrinseca, seu quæ nititur motivo gravi, exponeretur per extrinsecam, seu per auctoritatem gravem, & sic una species per aliam. IV. quia daretur circulus vitiosus, nam ratio gravis explicatur per Auctorem gravem, & Author gravis per rationem gravem. V. quia inter DD. licet dentur aliqui certò graves, dantur etiam alij certò leves, & alij medij inter graves, & leves; cum autem impossibile sit determinare, qui sint graves, qui leves, nam decrementum à gravitate sit insensibiliter, consequenter insufficienter definitur opinio probabilis per rationem gravem, & ratio gravis per Doctorem gravem; ut enim implicat determinare, qui Doctor sit gravis, qui levis, ob datam rationem insensibilis decrementi, ita etiam erit impossibile determinare, quæ ratio sit gravis, quæ levis, cum una dūset sæpe insensibiliter ab alia.

N. 85. Respondeo 1. nil horum me tangere, ego enim non dēnivi opinionem probabilem per motivum grave, utendo hoc termino obicuro *grave*, sed explicui, quid sit *grave* per verba magis clara, nempe, quod habet vim movendi intellectum hominis docti, & pij, nullà hīc, & nunc passionē laborantis; nec potest clariùs explicari natura motivi gravis.

N. 86. Respondeo 2. miserum esse argumentum, quod non tantum premit, sed opprimit suum Auctorem; tale autem est adductum à P. Eliz. nam quæro, quomodo verum sit, quod toties dicit, quod idiota fidere debeat viro prudenti, & fide digno, & similia? licet enim notorium sit dari viros prudentes, & imprudentes, & medios inter utroque, attamen decrementum à prudenti ad imprudentem est insensibile; quia igitur ratione idiota fidere poterit suo Parocho, aut Confessario, cum impossibile sit juxta calculum P. Eliz. scire, an hic numero homo sit prudens?

N. 87. Respondeo 3. admisso, quod opinio intrinsece probabilis per motivum grave, definitur obicure, adhuc argumentum non urget; gravitas enim motivi fumitur tunc ab intellectu, non quorumcumque, sed peritorum; nec hoc est explicare genus opinio-

nis probabilis per speciem, seu probabilitatem extrinsecam; quilibet enim scit, quid sit hominem esse in aliqua materia peritum, et si nihil omnino cogitet de probabilitate in genere, aut in specie: nam peritia est aptitudo penetrandi materiam, quæ aptitudo est diveria ab eo, per quod probabilitas extrinseca constituitur; alienius enim viri prudentis, per quem probabilitas extrinseca constituitur, supponit in eo peritiam: ergo non est formaliter ipsa peritia. Immo non video, quomodo viuosum sit, explicare genus per speciem, cum hoc sæpe contingat, puta, quoties species est notior genere; tunc enim à magis noto progredimur ad minus notum, & à particulari ad sciendum, quid sit universale; ita ex eo, quod notum nobis sit, animal sentire, videre, tangere, progredimur ad definiendum animal in genere, Est principium sentiendi: ergo etiam ex eo quod nobis constet, quid sit probabilitas extrinseca, licet progredimur ad definitionem probabilitatis in genere, explicando eam tamquam per connotatum, per probabilitatem extrinsecam nobis antea notam. Hinc

Ad 1. dico, gravitatem motivi dici respectivè ad intellectum hominis verè docti, & N. 88. pij.

Ad 2. dico, inter DD. aliquos esse ferè in omni materia Theologica, respectu omnium, notoriè peritos, tales sunt S. Thom. S. Bonav. S. Antonin. C. Caietan. M. Godoy, M. Joan. à S. Thom. Mastrius, Bordonus, P. Suar. P. Vasques, P. Moya, C. de Lugo, & alij; aliquos esse in rebus magis obvijs notoriè peritos, non ita in abstrusis, & difficilioribus: primis, quilibet quantumcumque doctus, stare potest; secundis, stare potest quilibet, qui rebus obvijs involvitur, ut sunt rustici, idiotæ, & plerique rudes, qui parère tenentur suis Confessarijs, qui publicam sufficientiæ famam naçti sunt: quod si contingat, ut rectè P. Teril. de Reg. morum qu. 23. n. 12. quod homo ille sit verè insufficientis, deerit illi ad summum probitas, & peritia, quoad se, non tamen quoad alios, quia prudenter præsumunt, eum habere sufficientiam, & ex tali præsumptione diriguntur ad prudenter operandum. Denique, vel judicans de alterius doctrinà est doctus, vel rudis? Si rudis, non debet judicare: si doctus, facillè sciet, qui sint, & habeantur periti, facillè enim videt, qui DD. rem diligenter examinarunt. Lege P. Teril. qu. 2. 5. & 6. de Conf. prob.

Ad 3. patet ex primo, nempe non esse vitiosum exponere genus per speciem, quoties species est notior genere; regulariter autem species, seu particularia notiora sunt genere, quod

S. Tho.
S. Bonav.
S. Antonin.
C. Caietan.
M. Godoy.
M. Joan. à S. Thom.
Mastri.
Bordon.
P. Suar.
P. Vasq.
P. Moy.
P. Teril.

N. 89.

quod est universalius, & à speciebus ascen-
dimus ad genus.

N. Ad 4. dico, nullum committi circulum;
91. nam homo gravis non explicatur per ratio-
nem gravem, sed per peritiam, & probita-
tem, & diligens examen, quo res resolvit, &
ratio, cui nititur, dicitur gravis ab examine,
peritia, & assensu talis Doctoris aliunde no-
toriè gravis.

N. Ad 5. scitè monet P. Teril. de Reg. mor.
91. qu. 23. n. 22. eo argumento probari, nullam
P. Teril. dari materiam levem in furto, (quod idem
dici potest de quantitate requisita ad viola-
tionem jejuniij, de necessitate gravi, aut ex-
tremà obligante ad eleemosynam, de qualitate
laboris die festo prohibiti, de quantitate
stipendij officialium, nè injusti sint) eo quia
descendendo à materiâ sufficienti pro furto
gravi, ad minimam, descensus fit per gradus
insensibiles, non minus, ac in casu de suffi-
cientiâ Doctorum à certo sufficientibus ad
insufficientes, descensus fit per gradus in-
sensibiles: immò argumentum probat, nul-
lam dari materiam furti gravis, (idem dic de
alijs) quia incrementum sufficientiæ ab in-
sufficientiâ fit per gradus insensibiles; qua-
re eo tandem tendit arguendi modus P. Eliz.

P. Eliz. ut nullum, etsi maximum, Ecclesiæ Do-
ctorem tuto sequi possimus; vel enim, qui
proximè distat ab isto, est sufficiens, vel non?

N. Si non; ergo nec ille, quia parùm distat ab
92. isto: si est, quæram de alio tertio, qui est pro-
ximus huic secundo? deinde de quarto, qui
est proximus huic tertio? & sic descendendo,
probabo, quemlibet esse sufficientem,
quia primus eorum, qui dicitur insufficientis,
non exceditur, nisi uno gradu, ab ultimo
sufficientium: ergo omnis erit sufficiens. Si-
militer probabo, nullum esse sufficientem,
quia ultimus inter sufficientes, non nisi uno
gradu, excedit primum inter sufficientes:
ergo nullus erit sufficiens. Demum dico, cer-
tum esse plurimos dari Authores notoriè
gravissimos apud omnes; rursus certum est
alios dari respectu priorum mediocres; alios
etiam, si ita loqui licet, leves, quorum ta-
men non grandis catalogus formari potest,
ut non bene supponit P. Eliz. Subdit P. Teril.

P. Teril. n. 24. inter Authores Catholicos, etsi
N. Casuistas, alicujus famæ, & nominis, nul-
lum esse, qui non sit sufficiens, quoad hoc,
93. nempe ad discernendum rationem, & Au-
thorem gravem à levi; vel enim sermo est
de illis, qui rem superficialiter, seu ad litte-
ram leviter tractant, ad quam classem re-
ducuntur Casuum Compilatores, qui vel
solas assertiones compilarunt, vel brevem
tantum rationem insinuant; plurimi autem

ex his, licet levi calamo scripserint, non ta-
men levi doctrinâ instructi fuerunt; aliunde
enim scitur fuisse præstantes, & doctos: vel
sermo est de alijs, qui conscientia casus com-
pilarunt, attamen aliunde non scimus fuisse
insignes; & tunc dico, quod dicti Compila-
tores in ordine ad id quod præstant, sunt
graves; quod enim ordinario præstant, est,
sententias communes proponere, ut avertas
à viris gravibus: quod si quis aliquid novum
proponat, ei standum non erit.

Ex his præoccupata, & soluta manent alia
N. argumenta, quæ trahit idem P. Eliz. lib. 2. 94.
qu. 2. nempe, quod qui motivum probabile
P. Eliz. exponunt per hoc, quod fundet judicium
prudens, committant circulum; nullum
enim committunt, quia aliunde sciunt, qui
sint periti, & prudentes in tali materia. Plura
P. Teril. qu. 24. de Reg. morum dicens, ru-
des clarè scire, qui sint prudentes quoad se.

Similiter soluta manent argumenta Pa-
N. lanci qu. 22. §. 2. dicentis, motivum proba-
95. bile denique non posse per prudentiâ assenti-

endi, primò, quia (ait n. 17.) committitur
Palanc. circulus, nam motivum grave, & probabile,
definimus per prudentiam assentientis; pruden-
tiam autem assentientis definimus per
motivum grave, cum tamen motivum pro-
babile independentè à prudentiâ assentien-
tis definiendum sit; ut ex eo sciamus, qui
prudenter, qui imprudenter assentiatur. Se-
cundò, quia (ait n. 19.) sequitur, omnem opi-
nionem esse probabilem, quia negare non
possum ejus Authorem fuisse prudentem in
ejus assensu, nemo enim dicit fuisse impru-
dentem. Verum ad hæc omnia patet solutio
ex immediatè dictis ad argumentum P. Eliz.
non enim nos definimus opinionem proba-
bilem per motivum grave obscure sump-
tum, sed quid sit grave aliunde explicamus,
& quid sit homo prudens, scimus, independen-
tè à motivo gravi. Addo retorqueri
contra Palanco n. 20. explicantem, quid sit
probabile extrinsecè, & authenticè; ait enim
ex Arist. 1. Topic. cap. 1. Probabilia sunt,
Arist. quæ videntur omnibus, vel plerisque, vel sapi-
entibus, atque his, vel omnibus, vel plerisque,
vel maxime notis; & ex hoc textu infert se-
quentes regulas, nempe, quod judicatur ve-
rum ab omnibus, vel saltem à plerisque, esse
authenticè probabile: rursus, quod judica-
tur verum à sapientibus, si tale judicetur ab
omnibus, vel à plerisque sapientibus, esse
etiam authenticè probabile; vel si non à ple-
risque sapientibus, attamen existimatur ve-
rum à præstantioribus, & maxime notis. Hæc
Palanco: ecce definit probabile extrinsecè
(immò, quod plus est, definit verum) per ju-
diciū

dicium sapientum; quæro autem, quinam sint sapientes? an illi, qui assentiuntur ex gravi ratione, & sic committet circulum; an aliunde? & sic mutet terminum sapientis in terminum prudentis, & nihil habebit, quod nobis objiciat, nisi se feriat.

N. 96. Inlatis ex Baron. 2. p. Manuduct. d. 1. sect. 1. §. 4. pag. mihi 33. Opinio probabilis debet niti firmo fundamento: sed quod pari, aut

M. Bar. validiori impetitur, non est firmum: ergo &c. P. Scild. Idem insinuat P. Scildere 11. 2. de Conic. formanda cap. 2. §. 1. n. 12. pag. mihi 68. qui ait, quod quando pro utraque parte occurrunt rationes, nec rationes unius partis longè superant alias, opinio formata non sit probabilis, nam æquales, aut ferè æquales mutuo se elidunt. Respondeo huic argumento nos abundè satisfacturos alibi, ubi dicemus, quod probabilitas non tollit probabilitatem; alias v. Thomistis impugnatis à Scotistis, & contra; immò v. Barono nos impugnanti, nam ejus sententia, & P. Scildere non esset probabilis nobis.

§. III.

Argumentum P. Elizalde, & Palanco ex definitione Aristotelicâ.

SUMMARIUM.

Celladei probabilitatem conscientie, vocat realem, & positivam, n. 97.

Probabile ex Arist. ibid.

Eadem definitione utitur Palanco, n. 99.

Rejicitur a P. Esparza, n. 100.

Dico, esse definitionem probabilis pro Rhetore, non pro Theologo; nec convenit omni probabili, n. 101. 102.

Celladei ait, quod licet ad opinionis probabilitatem non sit necesse, ut ejus objectum plerumque contingat; esse tamen necesse ad probabilitatem conscientie, n. 103.

Impugno pluribus, n. 104. ad 120.

S. Thom. opinionem negantem fatendas circumstantias speciem non mutantem, vocat probabiliorem, n. 108.

DD. hoc tuentes, n. 109.

Aristot. vult, quod plerumque contingens sit probabile, non e contra, n. 111.

Dico contra Celladei, tum quod necessaria sint etiam probabilia; tum quod omne opinabile non sit semper probabile; tum quod evidentia, certitudo, probabilitas, non insunt objecto, sed intellectui diverso lumine idem objectum proponenti, n. 113. ad 119.

N. 97. Q. Uintum est P. Eliz. qui postquam lib. 2. plures fatigavit paginas, rejiciendo communem opinionis probabilis definitio-

nem, tamquam insufficientem ad probabilitatem conscientie statuendam, tandem qu. 16. docens, quid sit probabilitas conscientie, quam vocat realem, & positivam, inhærens doctrinæ Emin. Pallavicini d. 8. de Act. Hum. qu. 76. art. 4. n. 10. quem laudat, & sequitur, ait, probabilitatis realis, seu conscientie definitionem fumendam ex Aristotele definiente, Probabile est, quod plerumque contingit, & miratur, quod, cum hoc sæculo tanto calore certetur de probabilitate, nullus præter dictum Cardinalem rem hanc ex Philosophi principiis exorsus sit. Quatuor itaque pro suo intento congerit Aristotelis testimonia. Primum ex 2. Priorum cap. 28. secundum ex 2. Ethic. cap. 3. tertium ex 1. Ethic. cap. 3. quartum ex 1. Rhetor. cap. 2. cui præ cæteris insitit, in quo Arist. ait: Probabile namque est, quod ferè semper fieri solet, verum non simpliciter, ut quidam definiunt, sed quod de ijs sit, quæ aliter se possunt habere, ac se habet ad illud, quod est probabile, sicut universale ad particulare. Deinde trahit regulam 44. in 6. Inspicimus in obscuris quod est verosimilius, vel quod plerumque fieri consuevit: ergo (inquit P. Eliz.) probabile in se, & se-Regul. renti, quo Rhetores, & Sophistæ utuntur) est, quod plerumque contingit; ut enim ad syllogismum probabilem necesse est, ut medium plerumque ita se habeat, si enim indifferenter se habeat ad verum, & falsum, non potest haberi syllogismus probabilis; ita ad hoc ut aliquid dicatur probabile, necesse est, ut sit aliquid plerumque contingens.

Hoc magis declarat §. 2. & 3. pag. mihi N. 113. ubi dividit triplicem objectorum classem, & ait aliqua ita se habere necessario, & hæc sunt scibilia; aliqua ita se habere necessario naturaliter, & hæc sunt naturaliter, vel moraliter certa; aliqua non semper ita se habere; quam tertiam classem subdividit in ea, quæ non quidem semper, sed ferè semper ita se habent; & in ea, quæ non magis ita, quam non ita se habent; & in ea, quæ magis quidem ita se habent, quam non ita, non tamen adeo, ut frequens non sit etiam ea non se habere ita: deinde ait probabile latere in hac divisione objectorum, quæ non ita semper contingunt, nec sunt semper ita. Et §. 4. confirmat hoc, quod sicut medium habens totalem determinationem cum conclusione generat assensum certum conclusionis; medium habens inclinationem non totalem, sed impedibilem, generat conclusionem opinativam; medium nullam habens connexionem cum hac præ illâ conclusione, nullum generat determinatum assensum.